

«Η Σουέιφ είναι εξαιρετική ποδητική αναδύτρια και σχοδιάστρια»

LONDON REVIEW OF BOOKS

ΑΧΝΤΑΦ ΣΟΥΕΪΦ

Κάιρο

Η πόλη μου

Η Επανάστασή μας

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Πρόλογος

Πριν από πολλά χρόνια υπέγραψα συμβόλαιο για να γράψω ένα βιβλίο για το Κάιρο – το δικό μου Κάιρο. Αλλά τα χρόνια πέρασαν και δεν μπόρεσα να το κάνω. Όταν προσπάθησα, διαβαζόταν σαν ελεγεία. Και δεν θα έγραφα μια ελεγεία για την πόλη μου.

Ώσπου, τον Φεβρουάριο του 2011, βρέθηκα στην Ταχρίρ, συμμετέχοντας στην επανάσταση και, παράλληλα, καλύπτοντάς τη δημοσιογραφικά. Η Αλεξάντρα Πρινγκλ, φίλη και εκδότριά μου, μου τηλεφώνησε: «αυτή» μου είπε «είναι η κατάλληλη στιγμή για το βιβλίο σου για το Κάιρο». Αντιστάθηκα. Αλλά φοβόμουν πως είχε δίκιο.

Λέω «φοβόμουν» επειδή περισσότερο ήθελα να συμμετάσχω στην επανάσταση παρά να γράψω γι' αυτήν. Και επειδή φοβόμουν μια τέτοια ευθύνη. Ο Ζαν Ζενέ στο βιβλίο του που αγαπώ περισσότερο, το *Αιχμάλωτος του έρωτα*, γράφει: «Δεν είμαι ένας αρχειοφύλακας ή ιστορικός ή οτιδήποτε από αυτά. Αυτή είναι η δική μου παλαιστινιακή επανάσταση, που αφηγήθηκα με τον τρόπο που διάλεξα εγώ». Δεν μπορώ να πω το ίδιο. Αφηγήθηκα αυτή την ιστορία με τον τρόπο που διάλεξα εγώ, αλλά είναι σε μεγάλο βαθμό η ιστορία της δικής μας επανάστασης.

Αποδείχτηκε αδύνατο να καθίσω σε μια γωνιά και να γράψω για την επανάσταση. Αυτό που συνέβαινε, αυτό που

τώρα συμβαίνει, καθιστούσε και καθιστά απαραίτητο να εί-
ναι καθένας από μας διαρκώς διαθέσιμος, ώστε να κάνει
οτιδήποτε χρειαστεί για την –ας πούμε– «επαναστατική
απόπειρα». Είτε αυτό σημαίνει να συμμετέχει σε πορείες και
διαδηλώσεις είτε να μιλά, να επικοινωνεί, να γράφει, να συ-
μπαράστέκεται, να διατυπώνει καθαρά τη σκέψη του.

Έτσι, προσπάθησα να «επαναστατώ» και να γράφω την
ίδια στιγμή και σύντομα συνειδητοποίησα δύο πράγματα:
πρώτον, ότι δεν μπορούσα να καταγράψω αυτό που γρήγορα
γινόταν παρελθόν χωρίς να καταγράψω το παρόν. Και δεύτε-
ρον, ότι για να γίνει αυτό το βιβλίο όπως ήθελα και πίστευα
ότι έπρεπε να γίνει, να αποτελέσει δηλαδή μια παρέμβαση
και όχι μόνο καταγραφή, χρειαζόταν να περιέχει όσο το δυ-
νατό περισσότερο παρελθόν.

Μια επανάσταση είναι μια διαδικασία, όχι ένα γεγονός.
Και, όπως γνωρίζετε, η αιγυπτιακή μας επανάσταση είναι σε
εξέλιξη. Ο δρόμος της δεν είναι ομαλός. Πώς θα μπορούσε,
άλλωστε, όταν τα συμφέροντα από τα οποία αγωνιζόμαστε
να απελευθερωθούμε είναι τόσο ισχυρά και διαβρωτικά;

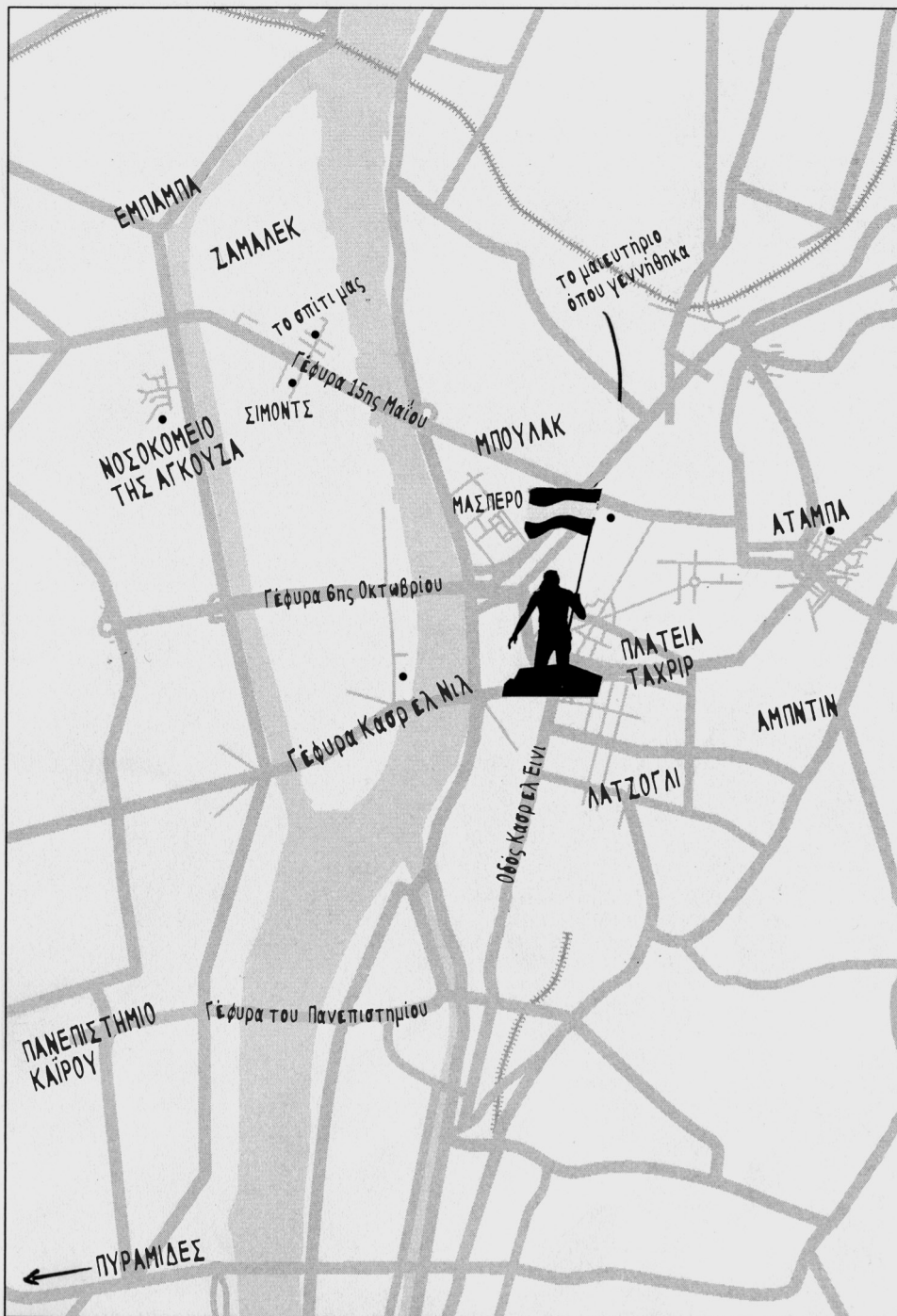
Ωστόσο μας δόθηκαν, μας παραχωρήθηκαν δεκαοχτώ
χρυσές ημέρες. Δεκαοχτώ ημέρες όπου όλοι συνεργαστή-
καμε για να ξεφορτωθούμε τον αρχηγό του καθεστώτος που
κατέστρεφε εμάς, τη χώρα μας και ό,τι αγαπούσαμε. Δεκαο-
χτώ ημέρες που έβγαλαν από μέσα μας ό,τι καλύτερο εί-
χαμε και μας έδειξαν όχι μόνο τι μπορούσαμε να κάνουμε,
αλλά και πώς μπορούσαμε να είμαστε. Αυτός ο τρόπος να
«υπάρχουμε» μαζί με όσα κατορθώσαμε ήταν εκείνα που κα-
τέκτησαν τη φαντασία του κόσμου. Εκείνα χάρη στα οποία
η αιγυπτιακή επανάσταση ενέπνευσε τα λαϊκά κινήματα

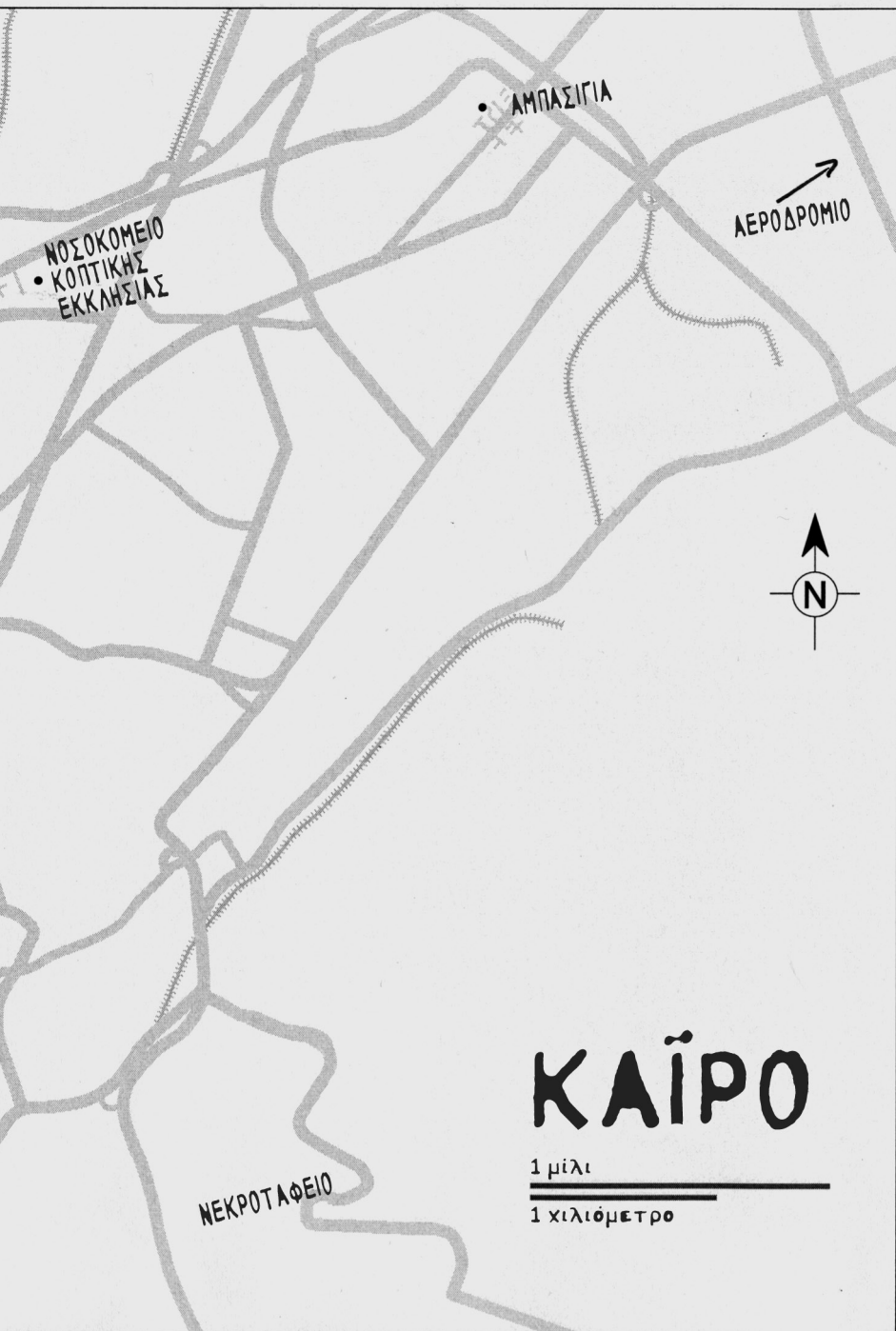
που αποκρυσταλλώνονται σε όλο το μήκος και πλάτος του πλανήτη. Κάθε Αιγύπτιος που γνωρίζω είναι υπερήφανος γι' αυτό, αλλά ταυτόχρονα επιδεικνύει ταπεινοφροσύνη. Κι εγώ το ίδιο. Έτσι, λοιπόν, με αισθήματα υπερηφάνειας και ταπεινοφροσύνης, εμπιστοσύνης και φόβου, αλλά πάνω απ' όλα αλληλεγγύης και ελπίδας, παρουσιάζω σ' εσάς αυτό το βιβλίο.

Αχντάφ Σουείφ
Κάιρο, Οκτώβριος 2011

ΔΕΚΑΟΧΤΩ ΗΜΕΡΕΣ

25 Ιανουαρίου - 11 Φεβρουαρίου 2011

• ΑΜΠΑΣΓΙΑ

• ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ
• ΚΟΠΤΙΚΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

↗
ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ

ΚΑΪΡΟ

1 μίλι

1 χιλιόμετρο

Παρασκευή 28 Ιανουαρίου, 5 μ.μ.

Το ποτάμι είναι ακίνητο και γκρίζο σαν το ατσάλι, σαν θολό αγγείο από κασσίτερο. Μικρές, σκόρπιες φωτιές καίνε και τσιτσιρίζουν στο νερό. Ξεφύγαμε από την ακτή που απλώνεται μπρος από το Ραμσής Χίλτον και μπήκαμε στο κεντρικό ρεύμα. Οι δυο ανιψιές μου, η Σάλμα και η Μάριαμ, βρίσκονται αριστερά και δεξιά μου μες στη μικρή, μηχανοκίνητη βάρκα. Καθώς απομακρυνόμαστε από την ακτή, ο βήχας μας και το αίσθημα πνιγμονής υποχωρούν. Μπορούμε να πάρουμε μια βαθιά ανάσα, ακόμα κι αν η ανάσα καίει. Μπορούμε ακόμα ν' ανοίξουμε τα μάτια μας.

Για να δούμε ένα θολό σούρουπο, βαρύ από τα δακρυγόνα. Μπροστά μας, η γέφυρα Κασρ ελ Νιλ είναι γεμάτη από κόσμο. Είναι όλοι σε κίνηση, αλλά δεν φεύγουν από τη θέση τους. Κοιτάμε πίσω, εκεί όπου βρισκόμασταν μόλις πριν από λίγα λεπτά, στη γέφυρα της 6ης Οκτωβρίου, και βλέπουμε ένα όχημα μεταφοράς προσωπικού των Δυνάμεων Κεντρικής Ασφάλειας να καίγεται, να οπισθοχωρεί, και τέσσερις νέους άντρες να το κυνηγούν, να πηδούν πάνω του, χτυπώντας το παρμπρίζ του. Το όχημα κάνει απότομη αναστροφή και φεύγει ανατολικά με κατεύθυνση το κέντρο της πόλης. Πίσω μας, μια μπάλα από φωτιά πέφτει στο ποτάμι – ακόμα μια λαμπρή, φλογισμένη λίμνη στο νερό. Γκρίζος είναι και ο ουρανός, τόσο διαφορετικός από το αέρινο λυκόφως που κα-

νονικά φωτίζει το ποτάμι αυτή την ώρα της ημέρας. Η Όπερα διαγράφεται δεξιά μας σκοτεινή και με δυσκολία διακρίνουμε το λυγερό ύψος του Πύργου του Καΐρου. Δεν το γνωρίζουμε ακόμη, αλλά τα φώτα της πόλης δεν θ' ανάψουν απόψε.

Από την Κασρ ελ Νιλ ακούγονται πολλές κραυγές. Κοιτάζω τη Σάλμα και τη Μάριαμ. «Ναι, πάμε» λένε. Λέω στον βαρκάρη ότι αλλάξαμε γνώμη: δεν θέλουμε πια να διασχίσουμε το ποτάμι προς την Γκίζα και να πάμε σπίτι, θέλουμε να μας αποβιβάσει κάτω από τη γέφυρα Κασρ ελ Νιλ.

Να λοιπόν πώς εμείς –εγώ και δυο όμορφες νέες γυναίκες– εμφανιστήκαμε ξαφνικά στην ανισόπεδη διασταύρωση Κασρ ελ Νιλ, ανάμεσα σε οχήματα της Κεντρικής Ασφάλειας που διέφευγαν από την πόλη. Και όλοι εκείνοι οι άντρες που βρίσκονταν πάνω από το στηθαίο ψηλότερα από μας έσκυψαν και άρχισαν να μας φωνάζουν «Τρέξτε! Τρέξτε!» κρατώντας για μια στιγμή τις πέτρες που ήταν έτοιμοι να πετάξουν, ώστε να μη μας χτυπήσουν, καθώς τρέχαμε ανάμεσα στα αυτοκίνητα που φρέναραν στριγκλίζοντας και προσπαθούσαμε να βρούμε ένα σημείο για να σκαρφαλώσουμε στο κρηπίδωμα και να βρεθούμε ανάμεσα στον κόσμο, στην αρχή της γέφυρας.

Εκείνη τη μέρα η κυβέρνηση –το καθεστώς που μας κυβερνούσε επί τριάντα χρόνια– διέκοψε τις επικοινωνίες. Ούτε κινητά ούτε Ίντερνετ σε ολόκληρη την Αίγυπτο.¹ Κοιτάζοντας πίσω, σκέφτομαι ότι αυτό κατά μία έννοια βοήθησε το μυαλό, τη θέληση, την ενέργειά μας να είναι πιο συγκεντρωμένα: κάθε άνθρωπος βρισκόταν σε ένα μέρος, αφοσιωμένος ολοκληρωτικά και απόλυτα σ' αυτό, χωρίς τη δυνατότητα να ενημερωθεί για οποιοδήποτε άλλο, γνωρίζοντας πως έπρεπε

να κάνει ό,τι μπορεί εκεί και έχοντας την πίστη ότι άλλοι άνθρωποι, σε άλλα μέρη, έκαναν το ίδιο.

Έτσι, διασχίσαμε τρέχοντας την ανισόπεδη διασταύρωση, σκαρφαλώσαμε στο κρηπίδωμα και γίναμε ένα κομμάτι από τον κόσμο. Όταν βλέπαμε από απόσταση το πλήθος, έμοιαζε με έναν συμπαγή όγκο. Από κοντά όμως ήταν άνθρωποι, ξεχωριστά πρόσωπα, που άφηναν ανάμεσά τους χώρο – έναν χώρο στον οποίο μπορούσες να βρεθείς κι εσύ. Σταθήκαμε πάνω στη νησίδα, στη μέση του δρόμου. Πίσω μας ήταν η γέφυρα Κασρ ελ Νιλ, μπροστά μας η Ταχρίρ, και κάναμε αυτό που εμείς οι Αιγύπτιοι γνωρίζουμε να κάνουμε καλύτερα, αυτό που το καθεστώς που μας εξουσίαζε είχε προσπαθήσει τόσο σκληρά να καταστρέψει: συγκεντρωθήκαμε, όλοι μαζί, εκατομμύρια ξεχωριστοί άνθρωποι, για να συνεργαστούμε σε μια σπουδαία προσπάθεια. Αυτή τη φορά το σχέδιό μας ήταν να σώσουμε και να αναμορφώσουμε τη χώρα μας. Στεκόμασταν στη νησίδα στη μέση του δρόμου, και εκείνη ήταν η στιγμή που ενώθηκα με την επανάσταση.

Πριν από έναν μήνα, πριν από μία εβδομάδα, ακόμα και πριν από τρεις ημέρες δεν θα μπορούσαμε να φανταστούμε ότι θα συνέβαιναν όλ' αυτά. Ναι, είχαν ακουστεί προτάσεις να αξιοποιήσουμε την Εθνική Ημέρα της Αστυνομίας στις 25 Ιανουαρίου ως ευκαιρία για διαδηλώσεις, αλλά είχαν υπάρξει τόσο πολλές διαδηλώσεις και προτάσεις για διαδηλώσεις στο πέρασμα των χρόνων, που ακόμα μία δεν έμοιαζε κάτι ξεχωριστό. Όσοι από μας βρίσκονταν στην Αίγυπτο σκόπευαν να συμμετάσχουν για να διατηρούνται σε ετοιμότητα

συντηρώντας το πνεύμα της αντίστασης. Όσοι δεν βρίσκονταν στην Αίγυπτο – ε, δεν βρίσκονταν.

Εγώ εκείνες τις ημέρες ήμουν στην Ινδία, στο Λογοτεχνικό Φεστιβάλ της Τζαϊπούρ. Στις 24 του μηνός έδωσα μια συνέντευξη στο Tehelka TV:

«...Εδώ και πολύ καιρό έχουμε την αίσθηση ότι η Αίγυπτος δεν κυβερνάται όπως επιτάσσουν τα συμφέροντα του λαού. Ότι το πρωταρχικό κίνητρο των ανθρώπων που μας κυβερνούν είναι να παραμείνουν στην εξουσία, ώστε να συνεχίσουν να λεηλατούν και να κουρσεύουν τη χώρα. Τώρα το κύριο στήριγμα που έχουν ώστε να παραμείνουν στην εξουσία είναι φυσικά οι δυνάμεις της Δύσης – ειδικά οι Ηνωμένες Πολιτείες. Και το κόστος προκειμένου να υποστηρίζονται από αυτές είναι η άσκηση πολιτικής η οποία ευνοεί το Ισραήλ.

Παρακολουθούμε αυτά που συμβαίνουν στην Τυνησία και μας συναρπάζουν. Πολλοί αναρωτιούνται: “Θα ξεσηκωθεί τώρα και η Αίγυπτος;”. Και άλλοι λένε: “Η Αίγυπτος είναι πολύ μεγάλη... πολύ βαριά”.

Πράγματι, δεν φαίνεται ότι θα επιτρέψει η κυβέρνηση μια ειρηνική και δημοκρατική αλλαγή. Τι θα γίνει; Θα έχουμε μια εξέλιξη όπου ο λαός, ας πούμε, θα ξεσπάσει; Θα χυθεί αίμα στους δρόμους; Θα κατέβει ο στρατός; Κανείς δεν ξέρει. Η κατάσταση φαίνεται πολύ ασταθής και επικίνδυνη. Όλες οι ακτιβιστικές ενέργειες πραγματοποιούνται σε συγκεκριμένες περιοχές. Και είναι όλοι νέοι άνθρωποι, δίχως καθοδήγηση... Αλλά είναι παρόντες. Αυτό κρατά τους δρόμους ζωντανούς. Ποτέ δεν είχαμε πολιτική αναταραχή τέτοιας έντασης στην Αίγυπτο όπως στην τελευταία πενταετία. Και αυτό είναι καλό. Αλλά τι μορφή θα πάρει;».²

Σήμερα πλέον το γνωρίζουμε. Εσύ, αναγνώστη, καλύτερα

από μένα, καθώς διαβάζεις αυτές τις λέξεις που βιάζομαι να γράψω το καλοκαίρι του 2011. Δεν θα προσπαθήσω να μαντέψω τι λέει το δελτίο ειδήσεων – αλλά όποια μορφή κι αν έχει η Αίγυπτος τούτη την ώρα που διαβάζεις, αυτή είναι η αλληλουχία των στιγμών που μας οδήγησαν εκεί. Και επίσης, σε μικρότερη κλίμακα, η δική μου ιστορία στην πόλη μου. Την πόλη που τόσο αγαπώ και για την οποία έχω τόσο λυπηθεί εδώ και περισσότερα από είκοσι χρόνια. Δεν είμαι μοναδική. Το Κάιρο όμως είναι. Και οι δρόμοι του, ο Νείλος, τα σπίτια και τα μνημεία του ψιθυρίζουν στο αυτί κάθε πολίτη αυτής της πόλης που συμμετέχει στα γεγονότα τα οποία, τη στιγμή που γράφω, διαμορφώνουν τις ζωές μας και το μέλλον των παιδιών μας. Μας ψιθυρίζουν, μας τραβούν από το μανίκι και λένε: «Εδώ γεννήθηκες, εδώ κάποτε πρωτοάγγιξε ένας άντρας, ένα αγόρι, το χέρι σου, εδώ έμαθες να οδηγείς, εδώ είδες μια φωτογραφία στο σχολικό σου βιβλίο με τον Οράμπι να υποτάσσεται στον χεδίβη Τεουφίκ, κι εδώ λέει η μητέρα σου ότι στάθηκε το '51 μαζί με τον πατέρα σου και κοίταζαν την πυρκαγιά να κυριεύει το Κάιρο». Η πόλη φέρνει τα χείλη της στ' αυτί μας, τυλίγει τα χέρια μας με τα δικά της και μας τραβά κοντά, έτσι που μπορούμε να αισθανθούμε τον χτύπο της καρδιάς της, να μυρίσουμε το άρωμά της και να ενωθούμε μαζί της. Μπορούμε να μετράμε το βήμα μας με το δικό της, να γεμίζουμε τα μάτια μας με το όμορφο, πληγμένο πρόσωπό της και να ψιθυρίζουμε ότι οι αναμνήσεις της είναι οι δικές μας αναμνήσεις, η μοίρα της είναι η δική μας μοίρα.

Είκοσι χρόνια τώρα δίσταζα να γράψω για το Κάιρο. Ήταν οδυνηρό. Αλλά η πόλη βρισκόταν εκεί, κοντά μου, κοιτάζο-

ντας πάνω από τον ώμο μου, προβάλλοντας το πρίσμα μέσα από το οποίο κατάλαβα τον κόσμο, παρεμβάλλοντας τον εαυτό της σε οτιδήποτε έγραφα. Με πονούσε. Και τώρα, σαν από θαύμα, δεν με πονά. Γιατί η πόλη είναι και πάλι δική μου.

«Μασρ» είναι η Αίγυπτος, και «Μασρ» είναι ακόμα αυτό που οι Αιγύπτιοι ονομάζουν Κάιρο. Την Τρίτη 1 Φεβρουαρίου είχε λιακάδα και παντού στην Ταχρίρ ήταν κόσμος, γέροι και νέοι, πλούσιοι και φτωχοί, που μιλούσαν και περπατούσαν, τραγουδούσαν και έπαιζαν, αστειεύονταν ή έψελναν. Ένας άντρας παρατηρούσε τη σκηνή κι έπειτα είπε δυνατά: «Για (γεια σου), Μασρ, πέρασε πολύς καιρός. Μας έλειψες».

Την Τρίτη 25 Ιανουαρίου το βράδυ συνειδητοποίησα ότι κάτι συνέβαινε στην πατρίδα. Στο ξενοδοχείο μου στην Τζαϊπούρ η τηλεόραση έπιανε μόνο CNN, αλλά ήδη οι Αμερικανοί μετέδιδαν ανταποκρίσεις από την Ταχρίρ. Όλοι αναρωτιούνταν τι συνέβαινε και ο εκπρόσωπος της αιγυπτιακής κυβέρνησης Χοσάμ Ζακί απαξίωνε χαμογελαστός τα πλήθη που βλέπαμε στην οθόνη. Διαβεβαίωνε μάλιστα τον κόσμο ότι η κυβέρνηση είναι κοντά στον λαό μας, ότι γνωρίζει τι εκείνος προσδοκά και θα εγκρίνει ό,τι είναι δυνατό και θεμιτό. Ήταν η γραμμή που το καθεστώς ήταν ανέτοιμο να εγκαταλείψει. Κάθε λόγος που εκφωνούσε ο (εκθρονισμένος πλέον πρόεδρος) Μουμπάρακ ή ο αντιπρόεδρος του Ομάρ Σουλεϊμάν, ή οποιοδήποτε μέλος του κόμματος ή του καθεστώτος, κατά τις τρεις εβδομάδες των συγκρούσεων ενίσχυε τη συγκαταβατική στάση «γνωρίζουμε ποιο είναι το καλό σας», την οποία ο λαός είχε απερίφραστα απορρίψει.

Αυτό που με καθήλωνε πλήρως ήταν ότι η εικόνα στην οθόνη προερχόταν από την Ταχρίρ. Δίχως αμφιβολία, από την Ταχρίρ. Τη Μιντάν ελ Ταχρίρ.

Προτιμώ την αραβική λέξη «μιντάν» γιατί, όπως η λέξη «πιάτσα», έτσι κι αυτή δεν σε περιορίζει σε ένα σχήμα αλλά περιγράφει έναν ανοιχτό, κεντρικό αστικό χώρο. Η περιοχή που αποκαλούμε Μιντάν ελ Ταχρίρ, το κεντρικό σημείο του Μείζονος Καΐρου, δεν είναι μια πλατεία ή ένας κύκλος αλλά μοιάζει περισσότερο μ' ένα τεράστιο, καμπύλο ορθογώνιο, που καλύπτει περίπου 45.000 τετραγωνικά μέτρα και συνδέει το κέντρο και το παλιό Κάιρο στην ανατολή με το ποτάμι, την Γκίζα και τις νεότερες περιοχές στη δύση. Το νότιο σύνορό του είναι το κτίριο της Μουγκάμα και το βόρειο είναι η ανισόπεδη διασταύρωση της 6ης Οκτωβρίου.

Η Μιντάν υπήρξε το Ιερό μας Δισκοπώτηρο επί σαράντα χρόνια. Από το 1972, όταν οι δυνάμεις του (τότε προέδρου Ανουάρ) Σαντάτ έσυραν στη φυλακή τους φοιτητές που διαδήλωναν την αυγή γύρω από το άδειο βάθρο που βρίσκεται στο κέντρο της, οι διαδηλώσεις και οι πορείες πάσχιζαν να φτάσουν στην Ταχρίρ, αλλά δεν το κατόρθωναν. Πριν από δυο χρόνια καταφέραμε να κρατήσουμε για μία ώρα μια γωνία της νησίδας που βρίσκεται μπροστά από το κτίριο της Μουγκάμα. Ήμαστε λιγότεροι από πενήντα άνθρωποι και η κυβέρνηση έδωσε εντολή και μας περικύκλωσαν περίπου 2.000 στρατιώτες της Κεντρικής Ασφάλειας, με τα στήθη και τους ώμους των αξιωματικών να βαραίνουν από τον μπρούντζο.

Από το 1860, που ο κυβερνήτης της Αιγύπτου χεδίβης Ισμαήλ θεμελίωσε την πλατεία, σχεδιάζοντας το κέντρο της

με πρότυπο την Ετουάλ του Παρισιού, με έξι βασικούς δρόμους που οδηγούν έξω από το κέντρο και άλλους τόσους έξω από την ευρύτερη περιοχή που την περιβάλλει, ο έλεγχος της Ταχρίρ φαινόταν κομβικός για τον έλεγχο της ίδιας της χώρας. Ο ίδιος ο Ισμαήλ εγκατέστησε εδώ τον αιγυπτιακό στρατό και το Υπουργείο Άμυνας. Όταν οι Βρετανοί κυρίευσαν την Αίγυπτο το 1882, ο στρατός τους ανέλαβε τη διοίκηση των στρατώνων και του υπουργείου στη μια πλευρά της γέφυρας Κασρ ελ Νιλ, ενώ στην άλλη εγκατέστησαν την πρεσβεία τους. Οι Αμερικανοί τούς μιμήθηκαν και εγκατέστησαν δίπλα στη βρετανική τη δική τους πρεσβεία, που έμοιαζε όλο και περισσότερο με φρούριο. Έπειτα, στην επαναστατική περίοδο του Νάσερ, η Αίγυπτος τοποθέτησε ένα άγαλμα του Σιμόν Μπολιβάρ ανάμεσα στις δυο πρεσβείες. Το κτίριο του Αραβικού Συνδέσμου και τα κεντρικά γραφεία της Αραβικής Σοσιαλιστικής Ένωσης οικοδομήθηκαν στην περιοχή των βρετανικών στρατώνων και το Υπουργείο Εξωτερικών τα ατενίζει από το (εθνικοποιημένο) παλάτι της πριγκίπισσας Νιμέτ Καμάλ, απέναντι από την οδό Ταχρίρ.

Όμως η Ταχρίρ δεν στεγάζει μόνο τα σύμβολα της στρατιωτικής και πολιτικής ισχύος, η Ταχρίρ είναι και η εστία του αστικού πνεύματος της Αιγύπτου. Το Αιγυπτιακό Μουσείο Αρχαιοτήτων (1902) σηματοδοτεί το βόρειο σύνορο της Μιντάν. Και όταν το 1908 το αιγυπτιακό εθνικό κίνημα ίδρυσε –χάρη σε δημόσιες δωρεές– το πρώτο κοσμικό Αιγυπτιακό Πανεπιστήμιο, μίσθωσαν στο άλλο άκρο το παλάτι Χαβάγκα Τζανακλός, η παλιά πανεπιστημιούπολη του Αμερικανικού Πανεπιστημίου του Καΐρου σήμερα. Το 1951 η κυβέρνηση αποφάσισε να στεγάσει σε ένα κεντρικό κτίριο όλες

τις υπηρεσίες με τις οποίες είχαν συναλλαγές οι πολίτες και έτσι χτίστηκε η Μουγκάμα αλ Ταχρίρ. Και στην επανάσταση του 1952, το μικρό τζαμί κοντά στη Μουγκάμα επεκτάθηκε και αφιερώθηκε στον λαοπρόβλητο σείχη Ομάρ Μακράμ, που ηγήθηκε το 1798 της αντίστασης εναντίον της εκστρατείας των Γάλλων του Ναπολέοντα, το 1807 της αντίστασης εναντίον της βρετανικής εκστρατείας «Φρέιζερ» και, αργότερα, εναντίον του ίδιου του Μοχάμεντ Άλι, όταν αισθάνθηκε ότι ο κυβερνήτης φορολογούσε άδικα τον λαό. Ο Ομάρ Μακράμ πέθανε στην εξορία, αλλά το άγαλμά του έγινε μέρος της επανάστασής μας: ένα σημείο συνάντησης και έμπνευσης, με σημαίες, μικρόφωνα και μπαλόνια.

Το 1962 το πρώτο σύγχρονο διεθνές ξενοδοχείο στην Αίγυπτο, το Χίλτον του Νείλου, άνοιξε στην Ταχρίρ, δίπλα στο κτίριο του Αραβικού Συνδέσμου. Οχτώ χρόνια μετά, το βράδυ της 27ης Σεπτεμβρίου 1970, μόλις είχαν τελειώσει οι διήμερες διαπραγματεύσεις και οι εκβιασμοί που οδήγησαν στον τερματισμό του Μαύρου Σεπτέμβρη και θα σκότωναν τον ίδιο, ο πρόεδρος Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσερ –του οποίου τη φωτογραφία ύψωσαν πολλοί στη διάρκεια της επανάστασης– στάθηκε στο μπαλκόνι της σουίτας του δέκατου τρίτου ορόφου, όπου κατέλυε για λίγες νύχτες. Ατενίζοντας τον Νείλο, στράφηκε χαμογελώντας στον Αμπντ ελ Μεγκίντ Φαρίντ, τον γραμματέα της Προεδρίας, και του είπε: «Πώς και δεν έχω ξαναδεί αυτή την υπέροχη θέα; Κοίτα! Είμαι θαμμένος ζωντανός στην Ηλιούπολη». Έπειτα πήγε σπίτι. Δυο μέρες αργότερα η γυναίκα και οι κόρες του παρακολούθησαν από ένα παράθυρο του κτιρίου της Αραβικής Σοσιαλιστικής Ένωσης, που βρίσκεται στη διπλανή πόρτα,

την κοσμοπλημμύρα στην κηδεία του, ένα πλήθος που ξεκινούσε από τη γέφυρα Κασρ ελ Νιλ και έφτανε στην Ταχρίρ. Το κτίριο αυτό στέγαζε τα κεντρικά γραφεία του Εθνικού Δημοκρατικού Κόμματος του Χόσνι Μουμπάρακ, και είναι το μοναδικό κτίριο στην Ταχρίρ που πυρπόλησαν οι επαναστάτες.

Το Χίλτον –που τώρα φέρει το σήμα Ριτς Κάρλτον– ήταν για χρόνια σε ανακαίνιση. Μπροστά του βρίσκεται μια κενή περιοχή περικυκλωμένη από φύλλα λαμαρίνας, τα οποία θα χρησιμοποιούσαμε στις μάχες για τη Μιντάν. Ο μεγάλος αυτός χώρος μένει ερειπωμένος εδώ και είκοσι χρόνια. Μας είπαν ότι η εγκατάλειψή του έχει κάποια σχέση με την κατασκευή του Μετρό. Στην κατασκευή του Μετρό, μας είπαν, οφείλεται και η απομάκρυνση της κρηπίδας που βρισκόταν στη μέση του κεντρικού κήπου. Γύρω απ’ αυτή την κρηπίδα είχαν συγκεντρωθεί οι φοιτητές το 1972, τη νύχτα για την οποία έγραψε ο Αμάλ Ντουνκούλ στην «Πέτρινη πλάκα»:

*Αιφνιδιασμός στις πέντε
με τους στρατιώτες σ’ έναν κύκλο από ασπίδες και κράνη
που πλησιάζουν πιο κοντά αργά... αργά...
από κάθε κατεύθυνση
και οι τραγουδιστές γαντζώνονται στην πέτρινη πλάκα
και ξαποσταίνουν
σαν χτύπος της καρδιάς!
Ανάβοντας τους λαιμούς τους
για να ζεσταθούν ενάντια στο κρύο και το αψύ σκοτάδι.
Ορθώνοντας τον ύμνο απέναντι στη φρουρά που πλησιάζει.
Ενώνοντας τα νεανικά, απελπισμένα χέρια τους
μια ασπίδα ενάντια στο μολύβι*

μολύβι

μολύβι.

Και τραγουδούσαν.

Τώρα ολόκληρη η χώρα έχει συγκεντρωθεί γύρω από τον κεντρικό κήπο, απ' όπου λείπει η κρηπίδα. Σε μια από τις πιο συγκινητικές στιγμές της επανάστασης –και υπήρχαν πάρα πολλές– οι λαϊκές αντιπροσωπεΐες που είχαν καταφθάσει από τις πόλεις και την επαρχία στη Μιντάν έστησαν τα πανό τους με το σύνθημα «Ελ σαρέγια μνελ Ταχρίρ» – Η νομιμότητα έρχεται από την Ταχρίρ.

Το πρωί πήγα μόνη μου στο Δελχί και την επομένη πήρα ένα αεροπλάνο που το βράδυ της Πέμπτης, στις 27 Ιανουαρίου, με έφερε στο Κάιρο. Από το αεροδρόμιο τηλεφώνησα στην αδερφή μου, τη Λάιλα, και τη ρώτησα: «Πού γίνεται η επανάσταση; Πρέπει να πάω στην Ταχρίρ;». Απάντησε ότι έπρεπε να τηλεφωνήσω στην κόρη της, τη Μόνα, και εκείνη με τη σειρά της μου είπε ότι δεν υπήρχε τίποτα στην Ταχρίρ, αλλά ήταν πολύ πιθανό να συναντήσω πλήθη κόσμου αν πήγαινα στη Μιντάν ελ Σάαχ στη Ναसर Σίτι ή αν οδηγούσα διαμέσου της Αμπασίγια. Όμως πλήθη δεν υπήρχαν. Είδα δυο καμένα και αναποδογυρισμένα φορτηγά των Δυνάμεων Κεντρικής Ασφάλειας, αλλά η πόλη ήταν πιο ήσυχη απ' ό,τι ένα συνηθισμένο βράδυ Τρίτης. Η επανάσταση συνεχιζόταν στο Σουέζ και στην Αλεξάνδρεια. Στο Κάιρο έπαιρνε δυνάμεις, καθώς ετοιμαζόταν για την Παρασκευή.

Σε αυτό το μοναδικό βιβλίο η Αχντάφ Σουείφ, που όταν ξέσπασε η αιγυπτιακή επανάσταση στις 25 Ιανουαρίου 2011, μαζί με χιλιάδες άλλους, έκανε σπίτι της την πλατεία Ταχρίρ για δεκαοχτώ μέρες, μας ξεναγεί στην αγαπημένη της πόλη και ιχνηλατεί τη διαδρομή της επανάστασης που επανακαθορίζει το μέλλον της χώρας της. Συμφαίνοντας ιστορίες ιδιωτικές και δημόσιες, μοιράζεται μια εξαιρετική στιγμή στην Ιστορία που είναι πολύ δική της και ταυτόχρονα συλλογικά αιγυπτιακή.

.....

«...Ωστόσο μας δόθηκαν, μας παραχωρήθηκαν δεκαοχτώ χρυσές ημέρες. Δεκαοχτώ ημέρες όπου όλοι συνεργαστήκαμε για να ξεφορτωθούμε τον αρχηγό του καθεστώτος που κατέστρεφε εμάς, τη χώρα μας και ό,τι αγαπούσαμε. Δεκαοχτώ ημέρες που έβγαλαν από μέσα μας ό,τι καλύτερο είχαμε και μας έδειξαν όχι μόνο τι μπορούσαμε να κάνουμε, αλλά και πώς μπορούσαμε να είμαστε...»

ISBN: 978-960-501-742-2

9 789605 017422

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 5742